

РОЗДІЛ III. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПОРІВНЯЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

удк 378.4:061.2(4)

В. І. Білокопитов

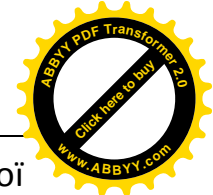
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ДІЯЛЬНІСТЬ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ АСОЦІАЦІЇ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ: ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРІОРИТЕТІВ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

У статті проаналізовано діяльність Європейської асоціації вищих навчальних закладів як одного з основних учасників процесу забезпечення якості вищої освіти, розглянуто пріоритетні напрями діяльності Асоціації; виокремлено важливі завдання Асоціації на Європейському просторі вищої освіти до 2020 року.

Ключові слова: вищі навчальні заклади, професійна вища освіта, національні асоціації, транснаціональна співпраця, забезпечення якості, мобільність, Європейський простір вищої освіти.

Постановка проблеми. Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що проблеми якості вищої освіти на сучасному етапі розвитку глобального суспільства набули першочергового значення, оскільки від підготовки висококваліфікованих фахівців залежить теперішнє і майбутнє кожної країни. Увага академічної громади до проблем якості вищої освіти зумовлена вимогами ринку праці до рівня знань фахівців, вона (якість) повинна відповідати сучасним запитам і відображати ступінь готовності до професійної діяльності. В умовах європейської інтеграції та інтернаціоналізації вищої освіти суб'єктами забезпечення якості освітніх послуг стають не тільки ВНЗ та державні органи окремих країн, але й наднаціональні структури, передусім професійні об'єднання експертів, асоціації навчальних закладів тощо. Найбільшого розвитку діяльність таких наднаціональних структур дістала в межах процесу утворення Європейського простору вищої освіти, що називається Болонським процесу. Роль рушійної сили цього процесу, на нашу думку, відіграла активна діяльність групи Є4: чотирьох партнерських організацій, що об'єднують усі сторони освітнього процесу: і клієнтів, і провайдерів освітніх послуг, і незалежних експертів якості. З метою з'ясування тенденцій розвитку європейської освітньої політики щодо забезпечення якості вищої освіти доцільним вважаємо характеристику діяльності учасників цієї групи.

Аналіз актуальних досліджень. Проблемам вищої професійної освіти присвячено наукові праці українських та російських дослідників, а саме: Л. Дорошенко, В. Запеки, Є. Костіної, Н. Петренко, Т. Погорєлової, І. Позднякової, А. Столярової. Актуальність зазначеної теми висвітлено у дослідженнях таких зарубіжних дослідників як R. Crabtree, R. Eve, J. L. Koppel, P. Pietroni, R.J. Pitts, E. Salmon, . Savage, L. F. Smith, S. Vincent. Нами проаналізовані основні статутні документи Європейської асоціації вищих навчальних закладів, у яких висвітлюється діяльність цієї наднаціональної структури як однієї з провідних наднаціональних організацій із забезпечення якості освіти на Європейському просторі вищої освіти, що входить до складу Є-4 (Європейська асоціація із забезпечення якості вищої освіти, Європейська асоціація університетів, Європейський студентський союз, Європейська асоціація вищих навчальних закладів). Інформаційні матеріали щодо основних сфер діяльності Європейської асоціації вищих навчальних закладів подані на її офіційному сайті: <http://www.eurashe.eu>

Мета статті – проаналізувати основні напрями діяльності Європейської асоціації вищих навчальних закладів як регіонального суб'єкта забезпечення якості вищої професійної освіти.

Виклад основного матеріалу. Європейська асоціація вищих навчальних закладів (далі ЄАВНЗ; – European Association of Institutions in Higher Education (EURASHE)) розпочала свою діяльність з 1990 року як неурядова міжнародна організація. З 2001 року ЄАВНЗ виступає консультативним органом групи супроводу Болонського процесу та її комітету, який координує роботу між її засіданнями. У галузі забезпечення якості Асоціація співпрацює з Європейською асоціацією із забезпечення якості вищої освіти, національними студентськими союзами та Європейською асоціацією університетів.

Членами Асоціації є національні асоціації коледжів, політехнічних інститутів та окремі організації. Як правило, як члени до складу Асоціації входять ВНЗ, які представляють вищу професійну освіту. Хоча окремий інститут може бути індивідуальним представником Асоціації, усе ж таки більшість її членів є представниками національних професійних асоціацій і спільнот.

Через те, що у сучасних дослідженнях ми не знайшли аналітичних досліджень діяльності ЄАВНЗ, то вирішили спочатку висвітлити організаційні засади діяльності Асоціації та дати стислу характеристику кожного з її підрозділів (рис. 1).

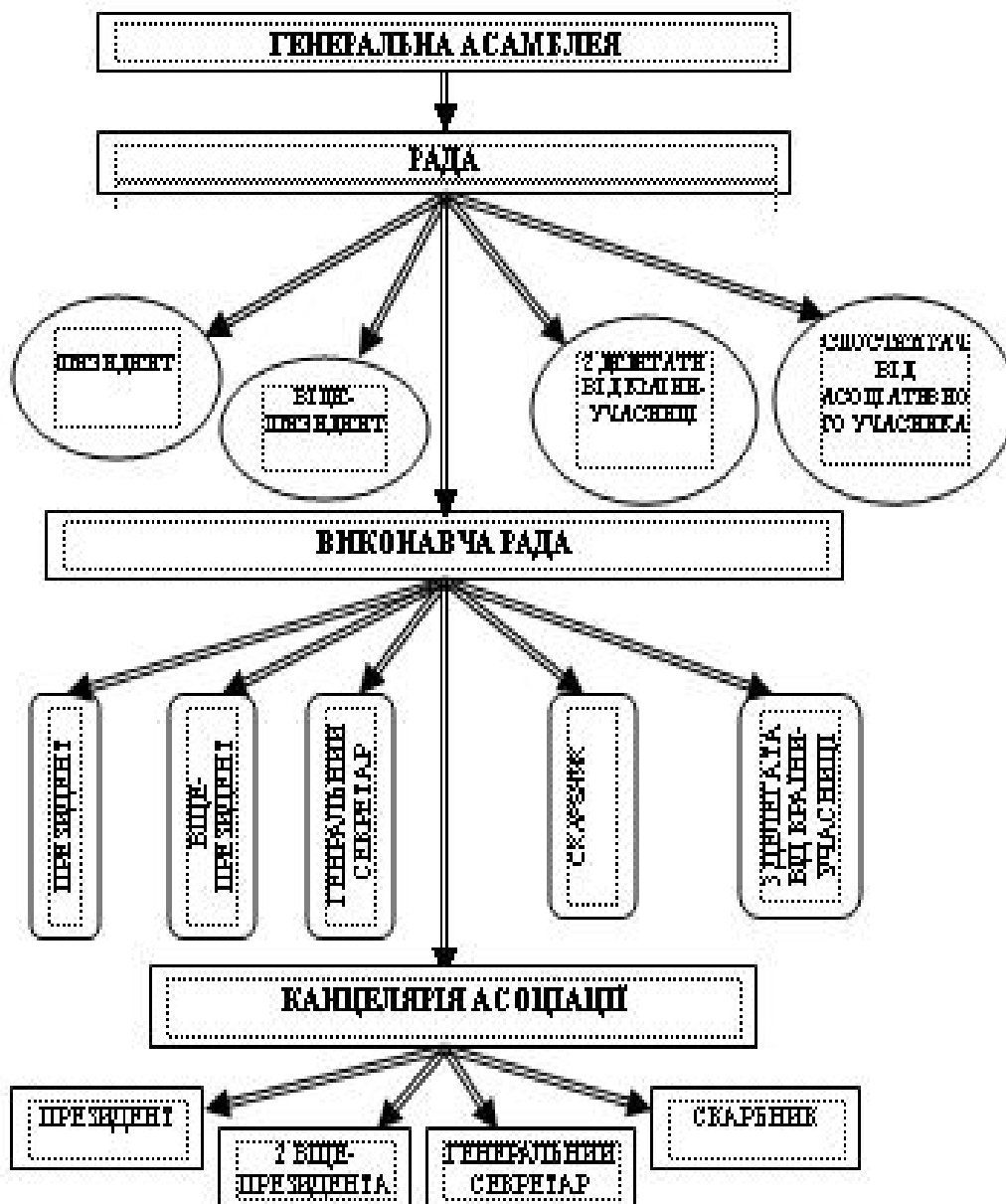
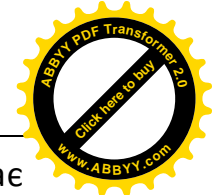
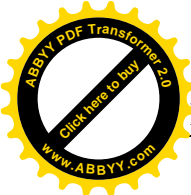

Рис.1. Організаційна структура ЄАВНЗ

Усі члени Асоціації представлені у *Генеральній Асамблеї*, яка має повну владу для реалізації місії та завдань Асоціації.

Рада визначає загальну політику Асоціації, ініціює та/або схвалює розроблені проекти та призначає для цього робочі групи, організовує семінари, майстер-класи з метою стимулювання транснаціональної співпраці, забезпечує щонайменше один раз на два роки конференції у

країнах Європейського Союзу або в інших європейських країнах, призначає організаційний комітет, приймає нових членів та дає рекомендації.

Виконавча рада визначає політику Асоціації у рамках, установлених Генеральною асоціацією, готує питання для обговорення в Асамблеї, встановлює платню Генеральному секретарю, у разі судового позову, Виконавча рада спільно приймає необхідні заходи як позивач, так і відповідач.

Асоціація має *Секретаріат*, до основних завдань якого входять: допомога президенту у виконанні його/її обов'язків; підготовка засідань Виконавчої ради, Ради, Генеральної Асамблеї; регламентування засідання та ухвалених рішень; регламентування засідань Виконавчої ради, Ради та Генеральної Асамблеї.

Генеральній Асамблеї щодо терміну їх перебування схвалює бюджет на наступний рік та подає на розгляд Генеральної асамблеї Асоціації.

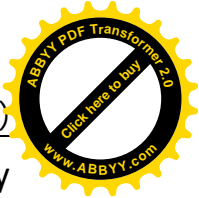
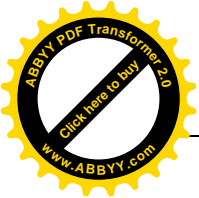
Статутом ЄАВНЗ визначено: «Місія асоціації – сприяти інтересам професійної вищої освіти у країнах-учасниках Європейського Союзу і в інших європейських країнах, в інституціях, які фінансуються владою держав Європейського Союзу та інших європейських країн».

Основною метою ЄАВНЗ є захист інтересів інституцій вищої професійної освіти та безперервно підвищувати значущість і якість професійної вищої освіти у Європі. Крім цього, пріоритетними цілями ЄАВНЗ визначено:

- *по-перше*, сприяння створенню Європейського простору вищої освіти (далі ЄПВО) та простору досліджень;
- *по-друге*, сприяння транснаціональній співпраці між учасниками організації;
- *по-третє*, забезпечення можливостей обміну інформацією, поглядами тощо щодо майбутнього розвитку вищої освіти;
- *по-четверте*, досягнення співпраці у галузі вищої освіти шляхом установлення тісних зв'язків з іншими організаціями, які мають схожі цілі;
- *по-п'яте*, забезпечення та підтримка співпраці між учасниками ЄАВНЗ та інституціями за межами ЄПВО [4].

Серед важливих завдань Асоціації виокремлено такі три головні:

- 1) заохочення вступу до Європейського простору вищої освіти;

- 2) повне впровадження структури БАКАЛАВР–МАГІСТР на всьому Європейському просторі вищої освіти;
- 3) подальше спрощення умов мобільності.

До того ж для ЄАВНЗ як асоціації дуже важливим є глобальне оточення країн-членів БП, оскільки Асоціація встановила відносини з країнами за межами Європи, а саме: Канада, Казахстан, Сирія.

Свою участь у БП (2007–2009 рр.) ЄАВНЗ убачала у виконанні ролі представника закладів вищої професійної освіти, що здійснює підтримку навчання впродовж життя шляхом проведення широкого ряду заходів та ініціатив. Приклади основних офіційних заходів та ініціатив:

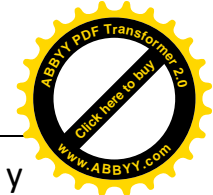
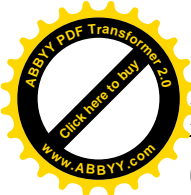
- 1) участь у правлінні групи супроводу БП;
- 2) участь у роботі групи супроводу БП;
- 3) участь у робочих групах;
- 4) членство у координаційних групах;
- 5) організація семінарів у межах БП;
- 6) участь у групі складання законопроекту щодо Європейської системи взаємозаліку та накопичення освітніх кредитів;
- 7) залучення до роботи групи Є-4 (зокрема створення Європейського реєстру забезпечення якості вищої освіти).

Справжнім обміном думками щодо дійсних результатів упровадження Болонського процесу на національному й інституційному рівнях став форум представників закладів вищої професійної освіти країн Центральної Європи 2010 року, який зібрав разом усіх експертів (понад 45 учасників) сектора вищої професійної освіти (далі ВПО) для встановлення діалогу щодо розвитку змін у регіоні¹. Ключовими питаннями, що обговорювалися на форумі, були: місія і роль ВПО; працездатність та кваліфікації, структури яких були визначені як пріоритети Болонського процесу. Експертами були запрошені представники балтійських країн та країн Східної Європи. Основною метою форуму стало заснування платформи для висвітлення проблем сектора та закладів вищої професійної освіти у центральноєвропейському регіоні [1].

У березні 2010 року ЄАВНЗ уперше за час свого існування прийняла конвенцію², яка передувала саміту міністрів освіти (саме на цьому зібранні

¹ Форум розпочав роботу 9 березня 2010 року у м. Будапешт.

² Конвенція проводилася 10 березня 2010 року і була організована разом з Асоціацією академічної співпраці, темою було обрано «Впровадження Болонського процесу у професійну вищу освіту».

було відсвятковане 10-річчя БП і проголошено про створення ЄПВО, який у наступні десять років займеться повним упровадженням реформ у зростаючій кількості країн, особливо, впровадження реформ у ВНЗ) [2].

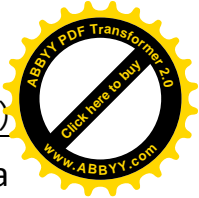
Найважливішим підсумком проведених самітів стали десять зобов'язань Європейської асоціації вищих навчальних закладів щодо розвитку Європейського простору вищої освіти до 2020 року:

1. *Соціальний вимір* вважається частиною багатовимірної політичної та соціально-економічної матриці ЄПВО. Поширення доступу до вищої освіти стане важливим кроком до сталого та демократичного суспільства. ЄАВНЗ сподівається, що до 2020 року всі країни об'єднуються і будуть подолані соціальні, економічні та культурні бар'єри між ними.

2. *Національні рамки кваліфікацій* (далі НСК) призначені сприяти визнанню, мобільності та працездатності через прозорість, порівнюваність не тільки між різними країнами, але й між секторами в межах національної системи вищої освіти. У 2020 році Асоціація бачить Європейський простір вищої освіти таким, де НСК упроваджені у всіх країнах-учасниках БП, у всіх ВНЗ і, де розвинена проста, універсальна європейська структура кваліфікацій.

3. *Працездатність випускників* із самого початку БП є метою розвитку трициклової структури вищої освіти і відповідно створення робочих навчальних програм. У майбутньому 2020 році ЄАВНЗ бачить Європу, у якій уряди, роботодавці та ВНЗ розвинули своє партнерство для створення робочих місць для випускників і якості випускників для робочих місць.

4. *Навчання впродовж життя* виступає пріоритетним принципом у створенні та розвитку ЄПВО, активно підтримується, захищається ЄАВНЗ та її членами. Асоціація сподівається, що основні принципи навчання впродовж життя будуть широко застосовані у ВНЗ та у навчальних програмах. Для суспільства роль навчання впродовж життя полягає у сприянні розширенню знань та навичок і розвитку нових навичок. Для окремої особистості навчання впродовж життя виступає основним джерелом гнучкості у готовності до суспільних та професійних змін. У баченні Асоціації ЄПВО 2020 року – це система пов'язаних і поступальних академічних циклів, які дозволяють будь-якій компетентній людині вступати до ВНЗ та отримувати вищу освіту незалежно від віку і профілю ВНЗ.

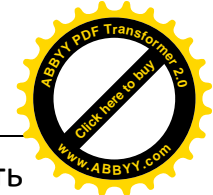
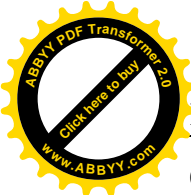

5. *Ідея навчання, спрямованого (центрованого) на студента*, та навчальна місія ВНЗ переплітаються у всіх попередніх пунктах: соціальному вимірі, структурах кваліфікацій, працездатності, навчанні впродовж життя. З початку БП роль студентів, викладачів та їх навчального оточення зазнали сильних змін відповідно до нової концепції навчання, спрямованої на студента (концепція студентоцентризму). У 2020 році Асоціація бачить ЄПВО, у якому перехід на навчання, зосередженого на студенті, повністю завершено у всіх країнах БП і де ВНЗ перевизначили та впровадили програми разом зі своєю місією і профілями, але яка повністю базується на результатах навчання студентів.

6. *Освіта, дослідження та інновації* є основними елементами діяльності всіх типів та всіх рівнів ВНЗ, але різні ВНЗ зосереджують увагу на різних аспектах освіти відповідно до своїх цілей. Суспільства, що постійно розвиваються, потребують більшого інвестування у трикутник **освіта ↔ дослідження ↔ інновація**. Вища освіта – основна рушійна сила не тільки для економічного та соціального розвитку, а й для інновацій у світі знань. Бачення ЄАВНЗ цього процесу у 2020 році: збільшений баланс між різними секторами вищої освіти, навчанням і дослідженням за допомогою інновації; академічні та професійні сектори розвинули засоби використання додаткових можливостей; усі ВНЗ прийняли цю подвійну місію, кожен залежно від свого профілю.

7. *Міжнародна відкритість* вищої освіти – перше, що заохочує глобальну обізнаність і справжнє відчуття глобального громадянства і глобальної відповідальності серед випускників. Проблеми сьогодення однакові у всьому світі і не можуть бути розв'язані на одній географічній території (наприклад, ЄПВО), а потребують глобальної платформи для глобального вирішення. Щодо 2020 року, то Асоціація бачить ЄПВО таким, де: міжнародний вимір усвідомлюється як складова місії і ролі ВНЗ; всі навчальні програми дають студентам можливість проводити щонайменше один семестр за кордоном; позитивне значення міжнародної відкритості охоплює студентів-іммігрантів як важливих помічників інтернаціоналізації вищої освіти.

8. *Мобільність* студентів та викладацького складу залишається важливою метою БП. Мобільність важлива під час спільного користування, поширення знань та навичок серед студентів і спеціалістів; вона

сприяє розвитку особистості; підкреслює європейську тотожність мультимовних традицій у глобальному контексті. У баченні Асоціації до 2020 року всі ВНЗ забезпечать кожного студента міжнародним досвідом. Мобільність на всіх циклах стане органічною частиною вищої освіти і буде помітною ознакою ЄПВО.

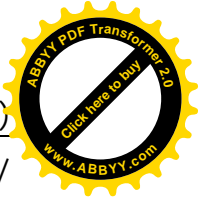
9. Розвиток інструментів *прозорості* нерозривно пов'язаний з добре функціонуючою системою забезпечення якості і добре розробленими структурами кваліфікацій. У 2020 році ЄАВНЗ бачить Європейський простір вищої освіти з розбудованою єдиною інформативною системою, яка пропонує всі необхідні дані про ВНЗ й освітні програми через державні кордони.

10. Збільшене урядове *фінансування* є необхідним, щоб підтримати поточний рівень навчання, але не є достатнім для суттєвого збільшення кількості молоді, яка завершить навчальні програми. У баченні Асоціації у 2020 році ЄПВО характеризується відповідним до всіх вимог фінансуванням. Джерела і форми фінансування різноманітні та є сумішшю державних та приватних форм фінансування [3, 2–6].

Висновки. Маючи угоду про співпрацю з організаціями не тільки в межах ЄПВО, Європейська асоціація вищих навчальних закладів допомагає основним стейкхолдерам БП оптимізувати європейську вищу професійну освіту, тим самим забезпечуючи ЄПВО стійкий розвиток. ЄАВНЗ є справжнім представником та захисником професійних ВНЗ, збільшуючи їх потенціал у забезпеченні якості професійної вищої освіти у Європі. Асоціація зробила значний внесок у створення Європейського простору вищої освіти і сприяла транснаціональній співпраці між учасниками БП. Європейська асоціація вищих навчальних закладів забезпечила і підтримала співпрацю між ВНЗ у Болонському регіоні та за межами Європейського простору вищої освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. European Association of Institution in Higher Education / EURASHE Member Forum / [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<http://www.eurasheforum.eu/?q=node/15>.
2. European Association of Institution in Higher Education / EURASHE Member Forum / [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<http://www.eurasheforum.eu/?q=node/16>.

3. European Association of Institution in Higher Education / Policy Documents / [Електронний ресурс] – Режим доступу:

<http://www.eurashe.eu/FileLib/10%20Commitments%20-%20final.pdf>.

4. European Association of Institution in Higher Education / Statutes / [Електронний ресурс] – Режим доступу:

<http://www.eurashe.eu/RunScript.asp?page=85&p=ASP%5CPg85.asp>.

РЕЗЮМЕ

В. И. Белокопытов. Деятельность Европейской ассоциации высших учебных заведений: обеспечение приоритетов транснационального образовательного сотрудничества.

В статье проанализированы деятельность Европейской ассоциации высших учебных заведений как одного из основных участников процесса обеспечения качества высшего образования, рассмотрены приоритетные направления деятельности Ассоциации, выделены важные задачи Ассоциации на Европейском пространстве высшего образования до 2020 года.

Ключевые слова: высшие учебные заведения, профессиональное высшее образование, национальные ассоциации, транснациональное сотрудничество, обеспечение качества, мобильность, Европейское пространство высшего образования.

SUMMARY

V. Bilokopytov. European association of institutions in higher education activity: priority assurance of transnational educational cooperation.

The activity of European association of Institutions in Higher Education as one of the main actors in the quality assurance process of higher education is analyzed in the article; the priority guidelines of its activity are considered; main Association tasks on European area of higher education towards 2020 are separated out in the article.

Key words: higher educational institutions, professional higher education, national associations, transnational cooperation, quality assurance, mobility, European area of higher education.

УДК 37.013:005.59.6«71»

О. В. Листопад

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ТЕОРІЯ ОСВІТНІХ ЗМІН У КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

У статті здійснено аналіз зарубіжної теорії освітніх змін у контексті інноваційного розвитку: охарактеризовано сутність освітніх змін, систематизовано існуючі моделі освітніх змін, проаналізовано основні механізми освітніх змін, встановлено вектори подальшого формування зарубіжної теорії освітніх змін в умовах інноваційного розвитку.

Ключові слова: інноваційний розвиток освіти, теорія освітніх змін, моделі освітніх змін, концепція вільного ринку, концепція круглого столу, концепція інституційних змін.